

an alle beoordeeling der feiten te onthouden; de objective arstelling is eisch; elke beoordeeling zou geschieden naar at de historicus zelf voor zedelijk goed of kwaad hield, en et subjectieve element weer in de historie terugbrengen. Op historisch gebied mogen daarom alleen relatieve Werturtheile eveld worden d. w. z. zulke oordeelen, waarbij de historicus geheel afgedacht van zijne persoonlijke overtuiging, verklaart, en verschijnsel in den gang der ontwikkeling past of niet. 39) oo krijgt men tot resultaat een volkomen neutrale geschiedenis, waarin een Protestant met evenveel onpartijdigheid het Pausdom als een Roomsche het leven van Calvijn behandelt.

Om tot deze objectiviteit te geraken, wijst deze school daarom incipieel elke Voraussetzung af. De historie is noch philosophie noch natuurkunde en kan daarom evenmin uit een idee logisch worden afgeleid, als door vaste natuurwetten worden beheerscht. de wetten, die de positieve school in de historie vindt, zijn afzichtsregels, maar die het kenmerk van een *wet*, d. i. absolute noodzakelijkheid missen. 40) De spontaneïteit van den menschelijken wil wordt dus gehandhaafd, ook al erkent deze school, dat de wil „bedingt” is door allerlei factoren, die deels de natuur, deels in de $\psi\psi\chi$ zelf, deels in het historisch milieu gegeven zijn. 41) Een idee in de historie vindt ze niet; RANKE zelf nam nog wel het bestaan van ideeën aan, die op de historie inwerken invloed uitoefenden en waarvan hij den Urgrund mystisch God zoekt, maar deze ideeën stonden onderling in geen organisch verband, kwamen even plotseling op, als ze weer vervonden; de jongere generatie heeft dan ook deze ideeënleer als ballast overboord geworpen. 42) En even beslist als deze school van het historisch terrein de philosophische idee en de natuurwet bant, wil ze ook niets weten van de providentia Dei. an God den Zoon kan evenmin sprake zijn in de geschiedenis van God den Vader, verklaarde L. VON RANKE; niet omdat hij persoonlijk het mysterie des geloofs verwierp, maar omdat op historisch gebied niet het geloof, maar alleen de wetenschap in het woord komen mag. 43)

Intusschen met al deze negatieve resultaten bouwt men geen wetenschap op. Zal de historie meer zijn dan een bloot aggregaat